

اردوی بی قانون

وحدت‌گرا اشاره‌ی گذرایی شد. در این نوع طراحی برنامه‌ی درسی سعی ما بر این است که اهداف چندگانه‌ی آموزشی و تربیتی در کنار هم تلفیق شوند و یک طرح‌درس را ایجاد کنند. به عبارتی با یک طرح‌درس می‌شود چندین سرفصل از درس‌های متعدد را با هم آموزش داد. حالا با توجه به مقاله‌ی پیشین که درباره‌ی قالب‌های طراحی برنامه‌ی درسی صحبت کردیم، نمونه‌ای از یک اردو را که به روش مسئله‌محور و با هدف تلفیق اهداف آموزشی و درسی برنامه‌ریزی شده است، بررسی می‌کنیم. این اردو که خلاصه‌ی آن در شماره‌ی قبل ذکر شد، توسط آقای حمیدی‌مقدم و همکارانشان

سعیده مشگینی
پژوهشگر بنیاد تعلیم و تربیت
پهران

در شماره‌ی گذشته با بعضی قالب‌های مسئله‌محوری مثل داستان، پروژه و اردو آشنا شدیم. اگر در خاطرتان باشد، یک نمونه اردوی مسئله‌محور را که برای درس اجتماعی طراحی شده بود مثال زدیم. بعضی از این طرح‌درس‌ها در سال‌های گذشته طراحی شده‌اند؛ اما به سبب موفقیت آن طرح، امکان اجرای چند باره‌ی آن‌ها برای دانش‌آموزان وجود دارد. به خصوص حالا که با گذر از بحران آموزش در دوران کرونا و پسا کرونا نیاز به پرکردن فاصله‌ی ایجادشده در زیست اجتماعی و شخصیتی دانش‌آموزان بیش از پیش عیان شده است، طراحی برنامه‌های درسی تلفیقی مسئله‌محور می‌تواند با آموزش چندین موضوع در یک بازه، هم در زمان آموزش صرفه‌جویی کند و هم چندین هدف را هم‌زمان با هم پوشش دهد. در شماره‌های قبل این سلسله‌مقالات، به شیوه‌ی طراحی برنامه‌ی درسی تلفیقی یا

در مدرسه‌ی فرهیختگان سراج با استفاده از سرفصل‌های کتاب *مطالعات اجتماعی* پایه‌ی پنجم طراحی شده است. برای آموزش مفهوم قانون و اداره‌ی کشور از طرف مربی به دانش‌آموزان اعلام می‌شود که فردا به یک اردو می‌رویم؛ اما مربی زمان دقیق و نحوه‌ی برگزاری آن را مشخص نمی‌کند. فردا دانش‌آموزان با اتوبوسی به محلی تفریحی (پارک یا فضای سرسبز) نزدیک مدرسه می‌روند. به علت دقیق اعلام نشدن ساعت حرکت، چند نفر جا می‌مانند و با همکاری یکی از معلمان مدرسه که از قبل با ایشان هماهنگ شده است، دانش‌آموزان جاملانده به محل اردو می‌رسند. همچنان برنامه‌های تفریحی یا پذیرایی و نحوه‌ی آن مشخص نیست و بچه‌ها هر کدام از صبحانه‌ای که آماده و در گوشه‌ای قرار داده شده است، به صورت کم‌وزیاد مصرف می‌کنند. وسایل بازی‌ای که در اختیار بچه‌ها قرار می‌گیرد نیز به اندازه‌ی کافی نیست و همین امر باعث درگیری بین آن‌ها می‌شود. مربیان نیز تا جای ممکن به مشکلات پیش آمده بین دانش‌آموزان مثل رعایت نکردن قانون بازی یا استفاده‌ی به‌اندازه از صبحانه‌ی تهیه‌شده وارد نمی‌شوند. این بی‌برنامگی در اردو کم‌کم بچه‌ها

آیندازی

فروردین‌ماه
دوره‌ی بیست و ششم
شماره‌ی ۷ | ۱۴۰۲

۴۴

قالب‌های مسئله‌محوری؛
قسمت ششم

صحبت می‌کند و ضمن آن، قانون اساسی، قوای سه‌گانه و شورای نگهبان و... را معرفی می‌کند. این اردو که خود پیش‌زمینه‌ی درس دهم مطالعات اجتماعی است، می‌تواند در ابتدای سال برگزار شود و به‌مرور طی هفته‌های متمادی با تشکیل شورای کلاسی و ورود به جزئیات قانون‌گذاری و حتی مواجه‌شدن دانش‌آموزان با اثرات تصمیم‌هایشان، در محدوده‌ی کوچکی مثل کلاس درس، کم‌کم دانش‌آموزان مفهوم مشارکت اجتماعی و سایر سرفصل‌های کتاب مطالعات اجتماعی را نیز بیاموزند و آن مفاهیم را زندگی کنند.

در خلال انجام این طرح‌درس، معلم برای انجام قسمت‌های متعدد مسئولیت‌های دانش‌آموزان مانند تهیه و توزیع صبحانه، مدیریت کلاس و... از ظرفیت شورای کلاسی استفاده می‌کند و سرفصل‌های درس‌های گوناگون مانند ریاضی، علوم، هدیه‌های آسمان و... را به‌مرور در کلاس خود آموزش می‌دهد.

در شماره‌ی آینده و پایانی سلسله‌مقالات مسئله‌محوری پاسخگوی سؤالات شما درباره‌ی جزئیات طرح‌درس‌نویسی به این روش خواهیم بود.

می‌شوند. بعد از بازگشت به کلاس، معلم این بار سؤالات خود را دوباره درباره‌ی وضعیت اردو مطرح می‌کند و پاسخ‌های بچه‌ها را روی تخته می‌نویسد. این بار رضایت بیشتری از رفتن به اردو وجود دارد. حالا معلم با هدایت پاسخ‌های دانش‌آموزان علت این رضایت را عمیق‌تر جویا می‌شود که در نهایت به داشتن مدیریت و قانون در اردو می‌رسند.

معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد نظر بدهند که آیا برای اداره‌ی کلاس خودشان هم مدیریت و قانون نیاز است؟ بچه‌ها با تجربه‌ای که از اجرای قانون و مدیریت در اردو داشتند، موافق تشکیل یک شورای کلاسی و تهیه‌ی چند قانون برای بهتر اداره‌شدن کلاس در زمان درس و زنگ تفریح‌ها هستند که با همکاری معلم و پیشنهاد خود شاگردان چند نمونه قانون برای کلاس وضع می‌شود.

حالا معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد به این بیندیشند که اگر بخواهند یک محله یا شهر را مدیریت کنند، باید چه کاری انجام بدهند. در خلال همین صحبت‌هاست که به نحوه‌ی اداره‌ی کشور می‌رسند. سپس معلم از ساختار اداره‌ی جامعه که در مقیاسی بزرگ‌تر از آنچه در کلاسشان رخ داده است، وجود دارد،

را از خوش‌حالی به سردرگمی و ناراحتی سوق می‌دهد. معلم بعد از برگشت، نظر دانش‌آموزان را درباره‌ی اردو جویا می‌شود و پاسخ‌های آن‌ها را روی تخته یادداشت می‌کند. به‌طبع نارضایتی زیادی وجود دارد. معلم دانش‌آموزان را هدایت می‌کند تا از میان کلام خودشان دریابند که علت ایجاد این نارضایتی بی‌قانونی و نبود مدیریت صحیح بوده است و این عوامل باعث ایجاد این مشکلات شده‌اند.

معلم پیشنهاد می‌دهد، با توجه به کاستی‌هایی که خود بچه‌ها نیز متوجه آن‌ها شده‌اند، این بار دانش‌آموزان خودشان اردو را دوباره طراحی و ضعف‌های آن را برطرف کنند تا در همان هفته به مجدد اردو بروند. معلم نظرات جدید برای طراحی اردو را روی تخته می‌نویسد تا در طراحی لحاظ کنند؛ مثل لزوم تشکیل صف برای گرفتن وعده‌ی صبحانه، گروه‌بندی‌شدن برای بازی با وسایل تفریحی، تهیه‌ی فهرست حضور و غیاب و اعلام زمان‌بندی برنامه‌ی اردو و سرگروه‌داشتن برای هماهنگی‌های سریع‌تر و بهتر و... .

این بار اردو طبق طراحی دانش‌آموزان برگزار می‌شود و بچه‌ها خودشان تفاوت نوع مدیریت و برنامه‌ریزی را کاملاً متوجه

آیندگی

فروردین ماه

دوره‌ی بیست و ششم
شماره‌ی ۱۴۰۲ | ۷

۴۵